СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 75. ДЖЕРЗІ СИТИ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 1 КВІТНЯ 1948. — No. 75. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 1, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПРЕЗИДЕНТ ПЛЯНУЄ ПРОГРАМУ ОБОРОНИ НА МИРНИХ ПІДСТАВАХ

Вашингтон, 30 березня. — Підчас спільних нарад голов генеральних штабів, які відбулися в середу минулого тижня в Білому Домі, секретар оборони Джеймс Форестал предложив до вибору пляни оборони, які вимагали грошевих видатків в астрономічних цифрах.

Президент Труман, вислухавши доклад, заявив: „Я хочу оборонної програми на мирні часи, а не на воєнні". Це був рішальний момент у нарадах. Від цієї хвилини дискусія зосередилася до спроб обтяти проєктовані видатки у висоті 9.5 більйонів. Вкінці учасники згодилися на суму 3 більйонів, які Форестал предявив конгресові попереднього тижня. Президент станув на становищі, що треба лише доповнити вимоги армії в мирних часах тому, що повне число звичайної армії є вистарчальне для початкової оборони краю.

Тепер виявляються подробиці з поведінки секретаря оборони після промови президента в конгресі 17 березня. Негайно після промови з домаганням примусового побору й загального військового вишколу, злучені генеральні штаби обчисляли видатки на оборону в сумі 22 більйонів в додатку до 11 більйонів звичайних видатків. Форестал обтяв ці видатки до 9.5 більйонів. Головна дискусія під час нарад обертилася коло питання, як недопустити до поразки американців у таких розмірах, як це було в Батані під час другої війни, або якої зазнали британці коло Донкірк, якщоб так совєтська орда ринула несподівано зпоза залізної заслони на Европу. У нарадах в будинку Пентагон брала участь Краєва Рада Ресурсів Безпеченства, складена з 250 людей під проводом Артура М. Гіла. На домагання президента ця Рада перенесла свою домівку з будинку Пентагону до старого будинку департаменту стейту, який находиться побіч Білого Дому.

ЦИВІЛЬНА ОБОРОНА В НЮ ЙОРКУ.

Ню Йорк. — Комісар поліції, Артур В. Валендер, повідомив головних урядників організацій створених під час війни для цивільної оборони, щоб вони були готові на всяку можливість. Поліція в Ню Йорку вже підготовила Раду для Контролі на випадок Нещастя, яку покликав до життя небіжчик посадник Ля Гвардія. Валендер вияснив, що він обговорив ці пляни з посадником О'Двайєром перед його віздом на відпочинок до Каліфорнії. Він каже, що ця підготова не значить, що небезпека вже висить в повітрі, але до неї треба приготовитися. Незабаром почнуться вправи для мобілізації перед нещастям.

БАНК КРОВИ НА ВИПАДОК НАПАДУ АТОМОВОЮ БОМБОЮ.

Вашингтон. — Провідні урядники Американського Червоного Хреста склали програму для придбання великих припасів живої крови, щоб бути готовими на випадок жертв під час атаки з повітря атомовими бомбами. Американське Товариство Кровних Банків дістало доручення приготовити потрібні припаси. В цій цілі має відбутися конференція науковців в Бофало в днях 26-28 серпня. Вона має підготовити міжнародну співпрацю. Стверджено досі, що під час атаки атомовою бомбою потрібно більше крови ніж після нападів звичайних бомб.

ЛУЇС ПОКОРИВСЯ СУДОВІ.

Вашингтон. — Голова майнерської юнії, Джан Л. Луїс, згодився „під примусом" судового наказу скласти свідоцтво перед президентською комісією, яка переводить допити, як прийшло до вибуху страйку вуглекопів мягкого вугілля, щоб дістати старечу пенсію. Луїс у кількох словах заявив, що він не давав наказу виходити на страйк, і що шахтарі вийшли самі поодинокo.

11,000 ФАБРИК ДЛЯ ПРОДУКЦІЇ ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ.

Вашингтон. — Збройні сили мають переглянути 11,000 фабрик та промислових підприємств, щоб переконатися, чи вони можуть бути придатні для продукції всілякого роду воєнних матеріялів. До провірки призначені офіцири зо всіх трьох родів воєнної служби, тобто армії, фльоти й повітряної потуги. Оповістку про це оприлюднила Рада Амуніції, якої головою є Тамес Дж. Гаргрейв. Має бути зладжений інвентар вже готових матеріялів, а теж і провірена спосібність до поширення продукції. Провірка може бути поширена на 25,000 фабрик. Усіх фабрик в Америці нараховують на 86,000.

БІЙКА МІЖ ПІКЕТОЮ ТА ПОЛІЦІЄЮ.

Ню Йорк. — Під час страйку бюрових працівників, які працюють у брокерських фірмах при Вол Стріт, прийшло до забурень. Пікетчики, яких настановила юнія у великому числі при вході до будинку біржі, затарасували вхід, деякі поклалися на хідник, щоб недопустити людей до будинку. Прийшло до сутички з поліцією, під час якої побито кількох пікетчиків, а арештовано 45. Між арештованими є 11 моряків, які походять з різних міст, а які стали на допомогу страйкарям з Вол Стріту. Недалеко біржі находиться будинок для пристановища моряків і тому їм легко було прилучитися до пікетчиків.

„ДЕНЬ АМЕРИКАНЦЯ" 16 ТРАВНЯ.

Вашингтон. — Президент Труман назначив день 16 травня як „День Американця" — "I am an American Day". У проклямації візвано стейтових і місцевих урядовців та громадянські організації відсвяткувати цей день відповідними імпрезами, які вказували б на вдячність нових громадян за „осягнений ними привилей і право стати громадянами".

Злучені Держави остерігають Конференцію в Боготі перед підривними елементами

Богота, Кольомбія, 30. березня. — При формальнім відкритті девятої Міжамериканської Конференції секретар стейту Злучених Держав, Джордж К. Маршал, дальше президент Кольомбії Маріяно Оспіна і бразилійський амбасадор Хоан Невес Да Фонтура у своїх промовах згадали комунізм, як небезпеку для Західної півкулі. Маршал не назвав комунізму по імені, одначе його слова були зрозумілі для кожного, коли він говорив про висліднювання „підривних діянь, які мають підтримку з закордону". Президент Оспіна у своїй інавгураційній промові візвав зібраних, щоб вони „не впускали до себе сил, які є противні засадам демократії та засадам християнства, які є інспірацією теперішнього світу". Амбасадор Да Фонтура сказав, що „тепер, більше ніж коли, треба нам конечно приготовити наші уми і зорганізувати сили демократичних націй, щоб забезпечити найвищі цінности християнської цивілізації". — Піднесенням рук делегати виявили свою згоду, що вони візьмуть під дискусію програму Маршала для оприлюдненнязатій комуністів.

ЧЕСЬКИЙ ПОСОЛ ДО ВАШИНГТОНУ — ВОЛОДИМИР УТРАТА.

Вашингтон. — Чехословацький уряд повідомив департамент стейту, що висилає до Злучених Держав нового посла на місце уступившого д-ра Юрая Славіка. Новий посол — це Володимир Утрата. Про його минувшину мало знають у столиці, навіть не звісно, чи він большевик. Він був професором міжнародного права в Празі, а підчас війни працював при чеськім уряді на вигнанні в Лондоні.

СЕНАТ УХВАЛИВ ДОПОМОГУ ДЛЯ КИТАЮ У ВИСОТІ $463,000,000.

Вашингтон. — Голосуванням на око сенат ухвалив допомогу для Китаю у висоті $463,000,000, в цій сумі находиться $100,000,000, які китайський уряд може вжити на закупно воєнних матеріялів, потрібних до війни проти комуністів. Перед голосуванням сен. Артур Г. Ванденберг, голова комісії закордонних справ, остеріг сенат, що міжнародне положення погіршилося дуже значно від часу, як сенат ухвалив Програму Видужання Европи перед 17 днями. Положення в Китаю він зясував як небезпечне.

НЕ ДАДУТЬ ВІЗ ДОБРОВОЛЬЦЯМ ДО ПАЛЕСТИНИ.

Вашингтон. — Департамент стейту оприлюднив, що не буде видавати паспортів для громадян, які хочуть їхати як добровольці до жидівської армії в Палестині. Департамент покликується на таку політику, сприйняту ще в 1937 р. Департамент стейту повідомив американський конзулят в Палестині, що всі американські паспорти будуть уневажнені, як хто з американських громадян, що тепер перебувають в Палестині, схоче вмішатися в боротьбу між жидами й арабами.

ОКСМАН ХОЧЕ ЗАПРОСИТИ СТАЛІНА ДО АМЕРИКИ.

Ню Йорк. — Єпископ Методістської Церкви Дж. Бромлі Оксман вийшов з домаганням, щоб запросити маршала Йосифа Сталіна на конференцію до Америки, щоб порозумітися з ним в справі недопущення до війни. Він пропонує, щоб „найліпші уми Америки" вислали до Сталіна запрошення приїхати до Злучених Держав. Цю пропозицію зголосив Оксман у своїй промові до 1,300 методистських делегатів, які зібралися в готелі Рузвелт для вшанування 4-літної річниці його уряду.

СОВЄТИ РОЗБИЛИ СПРАВУ КОНТРОЛІ АТОМОВОЇ ЕНЕРГІЇ

Лейк Саксес, Н. Й., 30. березня. — Головний комітет в Комісії О. Д. до справ контролі атомової енергії відмовився сьогодні від дальшої праці в справі створення Міжнародної Атомової Агенції. Представники Америки, Британії, Бельгії, Канади і Франції заявили, що з огляду на постійну підривну роботу совєтського представника в Комісії, вони не бачать можливостей дійти до будьякого порозуміння в справі контролі атомової енергії і тому вважають, що дальша праця комітету не має жодного глузду. Совєти постійно відкидали принятий більшістю плян контролі, видвигаючи на його місце свій, що не має жодної реальної бази. Після двох годин безплідних дебат, комітет відложив дальші наради на „необмежений час".

Американсько-совєтські суперечности в справі Палестини

ГРОМИКО ОБВИНУВАЧУЄ АМЕРИКУ І БРИТАНІЮ. — ОСТИН ВНІС ПРОПОЗИЦІЮ В СПРАВІ НАДЗВИЧАЙНОЇ СЕСІЇ О.Д.

Лейк Саксес, Н. Й., 31. березня. — На вчорашньому засіданні Ради Безпеки О.Д. справа Палестини знову виринула в цілій „красі", як один з головних предметів непорозумінь між Сходом і Заходом. Совєтський представник А. Громико обвинувачував Америку, що вона виключно зі своїх власних стратегічних та господарських міркувань відступила від пляну поділу Святої Землі на жидівську і арабську держави, бажаючи запевнити собі Палестину як стратегічну базу на Близькому Сході та забезпечити собі диплив арабської нафти. Громико в дальшому твердив, що Совєтський уряд все ще вважає поділ Палестини за „справедливу розвязку". Подібні обвинувачення видвигав Громико теж проти Британії. Американський представник, Ворен Р. Остин, повторюючи свої попередні аргументи щодо зміни американського становища в палестинській справі, вніс формальну резолюцію, домагаючись негайного скликання надзвичайної сесії Загального Зібрання О.Д. в цій справі. Проте, над пропозицією ще не переведено голосування, бо делегати деяких країн ще не мали в цій справі інструкцій від свого уряду. З американського боку теж заповіджено, що ЗДА будуть дальше домагатися припинення праці Палестинської Комісії О.Д. Тимчасом жиди і араби в Палестині приняли постанови женевської конвенції щодо взаємних полонених та погодилися теж на акцію міжнародного Червоного Хреста в своїх зонах.

ВИБОРИ В КОРЕЇ ВІДБУДУТЬСЯ 9. ТРАВНЯ.

Сеул, Корея, 30. березня. — Поділена на американську і совєтську окупаційні зони Корея стала головним видовищем теж совєтсько-американських суперечностей на Далекому Сході. Вчора з американського боку повідомлено, що Совєти почали гарячкову будову військових фортифікацій здовж кордону з американською зоною. Сьогодні повідомлено, що Тимчасова Корейська Комісія О.Д. рішила, щоби заповіджені вибори в Кореї відбулися 9-го травня, як це передбачувалося раніше, хоча американський командант пропонував відложити їх до 24. травня. Совєти бойкотують Комісію О.Д., натомість всіляко ведуть підривну роботу серед корейців теж в американській зоні.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОГО ПІДПІЛЛЯ.

Лондон, 30. березня. — Голова зорганізованого в столиці Британії т. зв. "Чеського Національного Комітету", ген. Лев Прхала, ствердив сьогодні організацію широко закроєного чеського і словацького підпілля до боротьби проти большевизму. Чехословацький визвольний рух організується дома і закордоном та рекрутується головно з тих патріотів, що вже відіграли важливу ролю в боротьбі проти нацистського окупанта.

ДЛЯ ЕСПАНІЇ ЗАМКНЕНИЙ ДОСТУП ДО О.Д.

Лейк Саксес, Н. Й., 30. березня. — Не зважаючи на становище Палати Репрезентантів, щоби Еспанію ген. Франка включити в Програму Европейської Відбудови, сьогодні тут заявили, що це в нічому не змінить попередніх рішень Загального Зібрання О.Д., на підставі яких Еспанії замикається можливість вступити в члени О.Д., як довго там ген. Франко є при владі.

ЗНИЖКА ЦІН У ФРАНЦІЇ.

Париж, 30. березня. — Французький уряд на сьогоднішньому засіданні рішив знизити на 2 до 10 процентів ціни на різні товарі широкого вжитку. Підсекретар економічних справ рівночасно повідомив, що протягом цего тижня буде винесений ще цілий ряд інших важливих рішень для остаточного впорядкування французького внутрішнього господарства та підвищення життєвого рівня.

СПРОБА ВКЛЮЧИТИ ЕСПАНІЮ В ПЛЯН МАРШАЛА

ПРОБНЕ ГОЛОСУВАННЯ В ПАЛАТІ РЕПРЕЗЕНТАНТІВ; ПОДІЛЕНІ ГОЛОСИ В АМЕРИЦІ ТА ЗАКОРДОНОМ.

Вашингтон, 30 березня. — Палата Репрезентантів після короткої дебати заявилися сьогодні більшістю 149 голосів проти 52 запропоновану конгресменом Албином Е. О'Конским, республиканцем з Висконсин, поправку до законопроєкту в справі Програми Европейської Відбудови, на підставі якої Еспанія могла б бути включена в Плян Маршала. Кінцеве рішення в цій справі узалежнюються ще від цілого ряду передумов і воно мусіло б бути прийняте ще насамперед самим Комітетом охоплених Пляном Маршала 16 західно-европейських країн, як теж іншими американськими інституціями. В конгресі вже виявлено, що Конгресовий Комітет Закордонних Справ не матиме застережень щодо поправки О'Конского, хоча такі застереження передбачаються збоку департаменту стейту, як теж американської публичної опінії. Вона — докищо — поділена, а рішення Палати Репрезентантів викликало зразу широку публичну дискусію в цій справі, що ведеться в двох напрямках: 1. Реальна користь з цего рішення для американської системи оборони проти большевизму і 2. Морально-політичний ефект в Америці та закордоном. Рішення Палати викликало вже дуже різноманітні голоси закордоном, головно в Британії і Франції, викликуючи рядом негативні враження та заклопотання.

СОВЄТСЬКА ПІДРИВНА РОБОТА В КОНТРОЛЬНІЙ РАДІ В БЕРЛІНІ.

Берлін, 30 березня. — Сьогодні пройшов останній день, в якому совєтський представник міг ще скликати засідання Контрольної Ради Союзників в Берліні, з якого попереднього разу він демонстративно вийшов. Проте, цего засідання не скликано. В квітні предсідництво Контрольної Ради переходить на американського представника, ген. Л. Д. Клей, що вже заповів засідання на 10-го квітня. Тепер дожидають, чи большевики візьмуть в ньому участь. Якщо ні, це означало б остаточний кінець Контрольної Ради та спроб співпраці західних союзників зі східним.

СОВЄТИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЗАДЕРЖАННЯ „РОСІЇ" В НЮ ЙОРКУ

Лондон, 31 березня (АП). — Московська радіовисильня сьогодні повідомила, що совєтський уряд запротестував проти задержання американськими властями совєтського пароплава „Росія" в нюйорському порті. Радіо твердить, що американські власті дня 18-го березня „наложили амбарго на виїзд трансатлантійського совєтського лінійника „Росія", додаючи що цей 16,595 тоновий пароплав належав колись до німецької лінії Гамбург-Америка і називався „Патрія". Москва твердить, що американські власті „виправдують свій незаконний поступок" фактом, що двох подорожних зі згаданого корабля внесли скаргу до суду за віднесення поранень на цьому кораблі під час бурі на морю. З американського боку повідомлено, що „Росію" задержали портові власті на підставі міжнародних мореплавних законів.

СОВЄТСЬКИЙ БАНДИТИЗМ В АВСТРІЇ.

Відень, 30 березня. — Сьогодні один совєтський вояк в Йозефсберґу зайшов до австрійського ресторану, в якому австрійці танцювали, та почав драчку. Опісля вийшов та вернувся назад і випустив в танцюючих людей сальву 46 стрілів з машинової пістолі. Трьох австрійців згинули на місці, а 19 були поранені, деякі смертельно. Так забавляються руські.

ГРЕКИ ПОЧИНАЮТЬ ГЕНЕРАЛЬНИЙ НАСТУП НА БОЛЬШЕВИКІВ.

Атени, 30 березня. — В офіціяльному повідомленні грецького міністерства оборони сьогодні говориться про запеклі бої грецької армії проти большевицьких партизанів у безпосередньому віддаленні від кордону Альбанії. Неофіціяльно видвигається думку, що це може бути початком весняного генерального наступу, щоб очистити остаточно грецьку територію від криваної совєтської „нової демократії".

ВБИТІ І РАНЕНІ ПІД ЧАС ЗАВОРУШЕНЬ В ІТАЛІЇ.

Рим, 30 березня. — В головному місті острова Пантелерія дійшло сьогодні до кривавих заворушень, у висліді яких 3 особі були вбиті, і 14 ранених. До заворушень прийшло, як товпа демонструючи проти зависоких податків, намагалася вдертися до урядових будинків і поліція віддала сальву стрілів. В Римі стверджують, що демонстрацію намагалися використати комуністи для своїх передвиборчих цілей.

ЮГОСЛАВІЯ СПОДІЄТЬСЯ СОВЄТСЬКОЇ ПІДДЕРЖКИ В СПРАВІ ТРІЄСТУ.

Рим, 30 березня.— Югославський амбасадор в столиці Італії сьогодні заявив, що його комуністичний уряд сподіється, що Совєтський Союз відкине спільну пропозицію західних італійських союзників в справі привернення італійської суверенности в Еріссті. Тоді Югославія почне „свою акцію" — заявив югославський большевик, накинувшися раніше з лайкою на Америку, Британію, Францію та всіх, хто не покланяється Кремлеві.

ЛЕКЦІЯ МАРКСИЗМУ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В СПРАВІ СВОБОДИ ІНФОРМАЦІЙ.

Женева, Швайцарія, 30 березня. — На сьогоднішньому засіданні конференції О.Д. в справі свободи інформацій забрав слово совєтський представник А. Е. Богомолов, але замість говорити доречі, виголосив лекцію марксизму. Натомість його новий „соратник" з чехословацької „народної демократії" обвинувачував демократичну західну пресу, що вона своєю кампанією проти „нової демократії" в Чехословаччині призвела до самогубства міністра Яна Масарика.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY 3, N. J.

НІ МИР, НІ ВІЙНА

Що буде? — питається кожного дня один одного, прочитавши в газетах найновіші вісті з почуттям, що не знати, кому і що вірити.

Так є від часу, як зачалася „холодна війна", а продовжується воно ще й сьогодні.

Берім, наприклад, конференцію в Боготі. Від самих початків говорено, що це виключно економічна конференція. Та Вилйем Филип Симс є іншої думки, а він з таких, що таки „ближче престола" і щось знає. Він пише, що Девята Між-Американська Конференція в Боготі буде найважнішою з усіх досі відбутих конференцій 21 держав цеї півкулі. Це тому, пише Симс, що є загроза нової світової війни. Тому на цій конференції будуть радити більше над тим, як відвернути цю війну, чи як боронитись, як вона вибухне, ніж над іншими справами. Це ніби і причина, чому поїхав до Боготи секретар стейту, генерал Маршал, хоч важкі обовязки казали б йому сидіти в Вашингтоні.

З другого боку читаємо такі голоси американців, що треба бути „божевільним", щоб думати про нову війну. Ню Йорк Таймс друкує статтю одного зі своїх визначних кореспондентів, що перебував ще не так давно в Москві, себто Дру Мидлтона, який доказує на всі лади, що це неможливе, щоб Сталін, чи там Політбюро, відважились на війну з такою потугою, як Злучені Держави. Він дає на це переконливі аргументи, доказуючи, що такої війни Совєти не могли б ніколи виграти, а ті, що сидять на Кремлі, це ліпше знають, ніж інші. Він доходить навіть аж до такого заключення, що каже, що не зважаючи на побренькування шаблями в Совєтах, війну з Совєтами могли б викликати тільки самі американці, а це могло б статись тільки в такому випадку, коли б Америка перемінилась в фашистівську державу, в якій верховодили б мілітаристи.

Щоб ще більше крутилось у голові читача, звернемо увагу на останні совєтські потягнення в бік Фінляндії, а далі на совєтський натиск на Данію та Норвегію. Коли ж іде про Швецію, то це звичайний совєтський підступ, щоб закидати іншим те, до чого вони самі змагають. З цього боку треба глядіти на напади совєтських військових газет на Швецію, яку вони обвинувачують у „змові з американськими імперіялістами" та підготовці воєнних баз для Америки. Цей натиск буде іти цілком певно далі й прибиратиме різні форми, відповідно до часу та обставин. Головна ціль буде одначе одна і та сама: Втягнути скандинавські держави в совєтську сферу впливів. Це знов означало б безпосередню загрозу Англії, а в дальшу чергу Америці.

Стиже знавці Совєтів нас запевняють, що війни не буде. Совєти її не зачнуть, а американці, як кажеться, ще не побожеволіли, щоб викликати війну. Так що ж буде? Хіба ні мир, ні війна. Але як довго такий стан міг би існувати? Мабуть до часу, поки Совєти не скріпляться настільки, щоб не боятись зачати війну з Америкою, яка одинока ще залишиться їх противником.

ВОГОНЬ ПРОТИ ВОГНЮ

Деякі представники в конгресі, а теж і деякі синдиковані колюмністи (як от Дейвид Лоренс) не бачуть іншого виходу з теперішньої „холодної війни" як поборювати „вогонь вогнем". У конгресі деякі провідні конгресмени прямо є за те, щоб давати військову допомогу всім підпільним організаціям, які борються в країнах совєтських сателітів, а теж і „в інших сторонах Европи". Коментатори таких плянів пишуть, що як Совєти й комуністи будуть мати звязані руки підпільними затіями на їх власному терені, веденими на такий лад, як вони їх ведуть в країнах Західного Світу, тоді акція Совєтів за кордоном буде приборкана. В конгресових колах теж говорять, що треба буде призначити десятки мільйонів долярів на допомогу підпільним організаціям, так, щоб ті, що боряться проти світового комунізму, не нарікали на недостачу допомоги збоку Америки.

Таке відверте признання в конгресових колах це одна з небувалих новостей в політичному світі. Совєти — це „заприязнена країна", а в американському конгресі про неї говорять як про країну, з якою Америка веде війну. При цій нагоді у звідомленнях згадано, що таку допомогу давав колись Офис Стратегічної Служби підпільним рухам в усіх країнах, які зайняв був Гітлер німецькими військами. Колюмністи при цій нагоді пригадали, який велетенський успіх приніс тихий бунт поневоленого населення американським і британським військам під час їхньої боротьби з німецькою армією.

Деякі вісті про діяльність Офісу Стратегічної Служби (ОСС) в Італії, Франції та в Голяндії, а навіть і в самій Німеччині під час війни передали два американські учасники цеї Служби, а це Стюарт Алсоп і Тамес Брaден у своїй книжці „Суб Роза", виданій в 1946 р. Вони твердять, що в ОСС брали участь 12,000 людей, які в в переважній частині були парашутистами, що їх скидано з літаків на терени окуповані німецькою армією і яким доручено зійтися з провідниками місцевих повстанчих рухів для їхнього підбадьорення і для пересилання тайними способами звідомлень про повстанчий рух до американського штабу ОСС. Людина, яка не мала нагоди зазнайомитися хоч поверховно як з методами праці такої організації, як ОСС, так і з далекосяжними її завданнями, може дістати нервове потрясення під час читаня згаданої книжки. Правдиві факти, подані в книжці, перевищають неодин кримінальний роман або фікцію, створену авторами оповідань про великих поліційних детективів. Ще більш задивляючим є відкриття, що ОСС це витвір не фахового організатора, а фантаста-вояка з першої світової війни, пізнішого генерал-майора Вилйема Дж. Донована.

ОСС це, на ділі, організація шпигунської служби і це частина Розвідчої Служби („Інтелідженс Сервис"), яка обіймає різні ділянки і без якої жодна війна в теперішньому світі не є можлива. Одначе тому, що Америка, це до першої світової війни ізольована країна, вона не думала заздалегідь про можливість війни з такими державами, як Німеччина, або теперішня Росія. Навіть суперництво між Злученими Державами й Японією за контролю Тихого океану не дало спонуки американському урядові створити свою інформаційну службу про настрої в Японії у відношенні до Америки. Першими, які проломили ці леди, були американські журналісти-патріоти. Вони, на підставі деяких помічень, прийшли до висновку, що така країна, як Америка, не сміє бути виставлена на ласку закордонних озброєних держав і самі заоферували свої добровільні услуги для привоження вісток департаментові стейту. Початок такої служби сягає першої світової війни, коли то в Мексику підніс повстання проти свого уряду Панчо Вілля, а йому до помочі станули німецькі агенти. Несподівано появилися на мексикансько-американськім кордоні японці, яких стрінув один американський журналіст і з часом відкрив, що японці прийшли туди за порозумінням з німцями.

Німці ще перед першою війною зовсім поважно укладали плян завоювання Злучених Держав через Мексик і вже тоді обіцювали мексиканцям та японцям деякі території Злучених Держав. Коли це стало ясним, тоді щойно почали фахові американські агенти прослідкувати діяльність американських вояків німецького походження. По нитці вони дійшли до клубка: Німецькі резервові офіцири наймалися як прості вояки до американської армії, щоб тут заздалегідь приготовити німецький саботаж на випадок німецько-американської війни. Америці й не снилося, що б мати денебудь закордоном, а передусім у Німеччині, своїх розвідчих агентів під час миру й тому серед високих американських урядовців повстало таке страшне негодування проти Німеччини за її шпигунську діяльність в Америці. Це вплинуло на непримириме становище президента Вилсона супроти Німеччини. Воно, з часом, довело до першої війни між Америкою й Німеччиною.

Автори книжки „Суб Роза" признають, що навіть після першої світової війни Америка не спромоглася на належну розвідчу службу, бо конгрес ніяк не був би на це згодився. Коли вибухла друга війна, Америка мусіла під цим оглядом бути зданою на ласку Англії, яка століттями послугувалася своєю розвідчою службою й тому довгі часи панувала над світом. Аж Вилйем Донован перехитрив англійців і за відповідну обіцянку в службі дістав від них матеріяли, які послужили йому до створення американської Стратегічної Служби на европейському терені.

Коли в пресі, як і в конгресі, згадують тепер про віднову ОСС, то це вказує, що Америка поважно ставиться до можливості війни з Росією. Що тут іде про акцію на терені Совєтів, то це очевидне. Недавно були звідомлення, що на американсько-совєтській границі в Німеччині помітна втеча совєтських підданих і червоноармійців на американський бік. Згадувано теж, що найвищі совєтські урядовці переходять з цілим штабом на захід. Все те вказує на розклад в совєтськім уряді й серед совєтських підданих. Лише такий загальний розклад міг осмілити конгресові кола, що б вони відверто заговорили про конечність американської військової допомоги підпільним силам за залізною заслоною.

Микола Чубатий.

Україна та Польща в обличчі наступу Москви

Европейська еміграційна преса приносить багато статтей на тему відносин України до Польщі. Інтересне, що дискусійні статті на тему польсько-українських взаємин найчастіше стрічаються на сторінках української націоналістичної преси, себто цього напрямку, який до війни проповідував тотальну революцію проти Польщі, як одного із окупантів української землі. З цього заключення, що якісь змінені обставини заставляють поляків і українців думати над новим способом життя тих двох сусідних народів, що від половини 14-го століття, отже від шість соток літ, були непримиримими ворогами. Хоча голоси европейських поляків не задоволяють українців, то вони тепер більше річеві, як бувало. Вони теж далеко приличніші від голосів польсько-американської преси, яка на землі Вашингтона ще не позбулася шляхецької ідеології зперед соток літ в тому і охоти далі панувати польській меншині над подавляючою більшістю української маси західно- українських земель, до яких поляки підносять претенсії.

Американські українці мусять рахуватися з тими все ще невідповідальними голосами польсько - американської преси, одначе тут міродатні для польсько-українських відносин голоси европейських поляків, так само як для політичної майбутности України міродатними є не голоси американських українців, але українців в Европі.

Дискусії на тему укладу відносин поміж Україною та Польщею вважаю річчю корисною для обох народів, бо як поляки, так і українці найшлися нині під одним російсько-большевицьким чоботом без огляду на це, чи той московський чобіт на нозі малороса Мануїльського чи польського квіслінґа Берута. Оба народи стоять в обличчі одного смертельного ворога і визволення зпід тиранії Москви можливе тільки при спільних зусиллях українців, поляків та інших народів, поневолених Росією, та при допомозі демократії західного світа.

Поладнання відносин поміж поляками та українцями є очевидно одною із передумов, щоб спільна боротьба народів поневолених Росією не перемінилася в самім розгарі тої боротьби, як це настане, в боротьбу поляків з українцями, литовцями і, білорусинами; українців з румунами, мадярами, тощо. На цім може тільки скористати Москва та знов накинути своє варварське володіння своїм дотеперішним невільникам.

Зокрема ворожі відносини поміж українцями та поляками, як колись в минулім так і тепер, Москва вміла по майстерськи використовувати. Пригадати б тільки тактику комуністів, які в часі минулої війни пуджали українців поляками. „Польські пани" не сходили з сторінок комуністичної преси навіть тоді, як комуністична Москва погодилася з поляками та помогла польським червоним комісарам вимордовувати масово українське населення Холмщини, Підляша, Лемківщини та цілого Надсяння. Спільне порозуміння московських та польських комісарів зробило це, чого впродовж шість соток літ не були в силі зробити польські пани, себто вимордувати або насильно викинути українську людність з тих прадідівських просторів та спольщити цю країну на сто відсотків. Доволі теж коштовну ціну за це заплатила Польща, бо втратою самостійности польського народу.

Річ природна, що порозуміння поміж українцями та поляками не є справою легкою, хочби тому, що між тими двома народами є шість сот літ боротьби, яка зачалася наїздом польського короля Казимира на Західну Україну та прилученням галицької частини Західно-Української Держави до Польщі. Це стало початком щораз дальшої експанзії польського народу на українські землі. Цей наїзд розпочав рівночасно боротьбу соціяльно-економічну поміж польським колоніяльним експлоататором України та поміж автохтонами тої землі. Польський наїзд на українські землі розпочав теж боротьбу двох культур — насаджування латинського обряду, польської мови та польського способу життя, спихаючи культуру українських автохтонів в тінь.

Зворот Польщі на схід був для самої Польщі катастрофальним на її заході. Польща, здобуваючи чужі українські землі на сході, тратила свої корінні польські землі на заході, зокрема багатий та добре загосподарований Шлезьк. Немов символічним для польської політики короля Казимира було це, що він здобуваючи українську Галичину (1340) зараз в наступних роках Умовою Вишеградською зі знімченими Люксембургами та Умовою в Каліші з німецькими Хрестоносцями зрікався Шлезька в користь Чех, складової частини Німецького Цісарства та пограничних північних земель, що зменшали доступ Польщі до балтійського моря в користь німців. За здобутки на сході Польща заплатила втратами на заході.

Польща розпочала шість сот літ авантурної політики на сході, що в результаті не дала польському народови майже нічо. Вона за наших часів скрахувала до решти, нині зліквідуваний майже до решти польський стан посідання в Галичині. З ласки Москви дістала, правда, Польща польонізацією надкушену українську смугу над Сяном та старі польські землі на заході ще й з надтатком, але за яку ціну? При помочі Москви поляки викинули німців з тих західних земель, де вони становили нерідко й 95% населення, чим здобули собі непримиримого ворога, що не спічне, поки наново не відзискає хоч частини добичі свого сімсотлітнього ґерманізаційного натиску на схід.

(Докінчення на стор. 4-тій).

ВАЛЕРІЯН ПІДМОГИЛЬНИЙ

В ЕПІДЕМІЧНОМУ БАРАЦІ

Оповідання

3)

Сестра Пріся кидала кульки з хліба в Антося, а той рішуче не вважав на те.

— Антосю, — примхливо гукнула вона, — я тебе не люблю. Ти не хочеш гратися зі мною.

— Я ні з ким не граюся, — відповів хлопчик та поважно глянув на Прісю.

Та тільки тепер помітила, що очі в Антося холодні й блискучі, як лід, так само, як і в його матері.

Коли скінчили обідати, Антось поцілував матері руку, взяв свій ціпочок і подався до саду. Пріся знала, що він принесе звідти матері кріток.

Сестру Одарку Калинівну, як і завсіди, боляче вразило, що хлопчик не перехрестився після обіду.

Що буде з його? — гадала вона. — Що може бути з хлопця, в якому з дитинства не розбуджено Бога?

Проте, після їжі хрестилася сама Одарка Калинівна.

***

Над вечір повернувся запорошений лікар. Він прийшов у свою кімнату й побачив на столі свіжий жмут квіток.

Лікар понюхав його, і в груди, засмічені пилом та випаринами хвороб, поллялись свіжі, бадьорі струмки. Повні легені набрав він ще раз, і голова йому закрутилася від запаштости.

Він поклав квіти й закурив. Потім покликав покоївку та сказав їй:

— Заберіть, звідки ці квіти?

Покоївка взяла їх; лікар умився та наробив на завтра півсотні цигарок. Час уже йти на вечірню візитацію.

На подвір'ї його перестрінула сестра Пріся й ображеним тоном промовила:

— Йосипе Мартиновичу,. я нарвала вам квіток, ви звеліли їх прибрати... Хіба ж так поводяться з подарунками?

Покоївка вже встигла її повідомити про долю квіток.

Лікар спинився.

— Я не хотів образити вас, — відповів він. — Але я не люблю підмальовувати життя. Слабодушність це.

Сестра Пріся була здивована.

— Чудна людина, — подумала вона про лікаря.

Так само гадали й селяни, коли лікар одмовлявся брати гроші та крашанки за лікування.

Сестра Пріся пішла у сад до альтанки, облямованої жовтою акацією. Там її, як і щовечора чекали. На порозі альтанки сидів начальник найближчої залізничої станції. Він щовечора приїздив сюди колесом.

Коли Пріся підійшла й засміялася, з альтанки вийшла решта — вчитель місцевої школи, три меткі ґімназисти та похмурий вихованець хемічного технікуму. Це був увесь чоловічий комплект сільської інтелігенції.

Начальник станції та вчитель ураз підхопили Прісю під руки й подалися до річки.

Юнацтво йшло ззаду. Технік як гармата, бухав важкими дотепами, а гімназисти підхоплювали їх і розлягалися реготом.

На одній стежці саду товариство здибало сестру Ганнусю з сином.

Вони тут гуляли, бо Антось мусів полюбити ніч, що накладає на людей сірі непрозорі личини. Товариство мовчки їх привітало.

— Бачили — Гектор і Андромаха? — суворо сказав технік, коли вони одійшли з гони.

Гімназисти зареготали.

— Тіточко Прісю, скільки їй років? — спитав один з їх.

— Двадцять два, — крикнула Пріся й засміялася.

Начальник станції й учитель кожний зокрема, палко притискував її руку до своїх грудей. Це було таки приємно. Крім того, вони дивились на неї очима, де захована була незвичайна суміш покори й нахабства.

Прісі було легко й весело йти, і вона радісно виставляла груди вперед.

Гімназисти уважно обговорювали справу про сестру Ганнусю. Вони знали, що Антось її незаконний син, та дивувались, чому вона не пристає до їхнього гурту. Здається ж, молода й непогана.

Коли вони сіли, начальник станції дужим рухом штовхнув човна, і той тихо посунувся по темній поверхні.

Гімназисти тулились до сестри Прісі, мов за браком місця, користаючись з того, що вчитель веслував, а начальник станції керував човном.

— Слухайте, соловейко! — крикнула Пріся.

Учитель перестав веслувати, і всі слухали соловейка. Той високо підкидав свій пружний голос, і, коли він зникав у височині, чути було, як бринить мелодія по скелях та лунає гаями.

Сестра Пріся нервово засміялася, несвідомо відповідаючи на ці жагучі, прикличні звуки. Човен сунувся нечутно далі слідком за своєю куценькою тінню.

***

Наступну добу черґувала сестра Ганнуся. Коли вона роздавала хворим ліки, з нею ходив у біленькому халатці Антось. Мати брала його в покої, що б він заздалегоди призвичаювався спокійно бачити людські страждання.

О дванадцятій годині сконав червоноармієць. Худий і довгий він простягався на ліжку.

Явтух Куленко зміряв його мотузкою двічі, щоб не помилитись та загадав своєму дядькові Микиті викопати яму на кладовищі. Потім він почав збивати труну з обаполів.

Коли незграбна труна була готова, Явтух запріг воли, якими звичайно возив воду, і потяг її до бараку.

— А ну, брязкотухи, поможіть нести! — звернувся він до покоївок.

Ті ж огинались; їх найбільше лякало, що мрець з обличчя був цілком зелений.

— Маніжниці, — зневажливо промовив Явтух.

Він узяв мерця в обійми й одніс до труни.

Сестра Одарка Калинівна ще звечора нагадала лікареві, що треба до червоноармійця попа.

— Дарма, — відповів лікар і пішов до себе в кімнату.

Сестра Одарка Калиневна почала боляче відчувати самотність своїх поглядів.

Врешті, воли, доплуганились до кладовища, і Явтух побачив, що дядько його ще не скінчив ями.

— Еге... — невдоволено мугикнув він.

(Далі буде).

В. Левинський.

М. ДРАГОМАНІВ ПРО ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

7)

Історія новоевропейських держав, каже Драгоманів, показує, що на певному ступні свого політичного розвитку та при певних суспільних відносинах, населення цих держав уважало монархічну форму влади корисною для себе — однак тільки до тої пори, поки монархи не обставили себе бюрократичною ерархією та зберігали а навіть пособляли місцевому самоврядуванню і пока вони не нарушували різних особистих і корпоративних прав і привілеїв населення. Тільки тоді, як европейські монархії стали приймати форму централізовано - бюрократичних держав, яку тепер зберігає в клясичному виді російська імперія, тільки тоді европейські народи стали повставати проти монархічної влади та централістично - бюрократичного режиму.

Студіюючи політичну історію Швайцарії, Голяндії, Шотляндії й Англії та Злучених Держав Америки, отже країн, що й до цеї пори є зразками політично вільних держав, ми бачимо, каже Драгоманів, що в них політичні революції направлялись першусього проти невязаної з місцевим населенням бюрократії, розвиткові якої оці революції успіла покласти край.[11] В рямках самоврядування в цих краях успіли розвинутись у них права людини й громадянина, які відтак були систематизовані в конституціях різних держав північно-американської союзної республики (починаючи з Вірджинії 1. червня 1776), та які цю ідею цих прав взяли конституційні законодавства Франції та інших держав Европи.

На лихо, у Франції та в більшості европейських держав, державна централізація, із її неминулою бюрократичною приналежністю, підкосила в самому корені ліберальний рух. Французькі ліберали часів великої революції не тільки розвинули форму державної централізації, ігноруючи цілком самоврядування, але знищила теж його останки, які пощадила бюрократія „старого ладу" в управах провінцій, міст і сільських громад. Тимто не диво, що надії буцім то революція здійснить у Франції ідеал політичної волі, показались даремними.

Ідучи за прикладом американських республик французькі ліберали проголосили з великою торжественністю в 1789, 1791 і 1793 права людини й громадянина як права природні й незалежні від писаного закону, як права нескасувальні й святі. На місце монархії установив Народній Конвент (Народній Собор) „єдину й неподільну республику". А тому, що при цьому змішано ідею політичної волі з ідеєю „народного самодержав'я", так Народній Конвент сам визнав себе представником народного самодержав'я і скупчив у собі всю владу (законодавчу, виконну й судову). В наслідку цього дійшло до того, що він накінець скасував установлену ним і народним голосуванням затверджену конституцію. Республіканці — якобінці вірили, що така політика буде тільки „організацією **деспотизму волі** для знищення **деспотизму царів**" (Слова Мара й Робесп'єра). Не диво, що за диктатурою Народнього Конвенту послідував — і цілком природно — ряд переворотів з масовими вбивствами й адміністраційними засланнями, що їх доконували теж во імя „загального або народного спасення". Опісля Наполеон не установив теж в ім'я „суверенної влади народу", диктатуру своєї особи, яка остаточно перейшла в дідичну монархію. Неминучим наслідком цього ходу великої французької революції була слабкість усіх її політичних установ в XIX. ст. і те, що у Франції немає і до цеї пори тої волі людини, що існує не тільки у федеральних республиках Швайцарії і Північної Америки, але і в монархічній Англії.

В більшій частині Европи ліберальний рух, як у нас вже згадувалось, пішов в XIX. ст. по французькому типу, наслідком чого конституційний централізм у них (з централістичним парламентаризмом) явився новим засобом насильства над природними правами й інтересами населення, особливо в многонаціональних державах, як напр. в Австро-Угорщині, де парлямент став засобом панування німців і мадяр над словянами і румунами і поляків над українцями.

(Докінчення буде).

[11]) Драгоманів вказує на боротьбу швайцарських кантонів за свої права й привілеї проти австрійських фогтів, а не проти цісарської влади, яку кантони довго визнавали; на боротьбу голяндських громад і станів за свої права проти еспанських намісників; на незадоволення шотляндців, звернене проти назначуваних англійським урядом урядовців у Шотляндії і до того чужинців (французів); на Petition of Right англійського парляменту, що протестував проти насильних королівських урядовців, командирів і тайної ради і нарешті на деклярацію незалежности Злучених Держав Америки в 1776 р., яка між іншим жалується що англійський уряд „наслав у країну масово нових урядовців, що непокоять наш нарід і пожирають його достатки. (Ст. 61).

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

Ще одна жертва українського лихоліття

Українська европейська преса подала вістку, що в далекому від Рідної Землі місті Мюнхені на скитанні в Німеччині помер дня 7. березня молодий герой української визвольної боротьби, хорунжий Української Повстанської Армії, **Павло Мизюк - Боднаренко.** Повідомлення про смерть свого друга подали численні українські організації та товариші зброї. Покійний Мизюк-Боднаренко був студентом медицини, брав активну участь в боротьбі за волю України і в цій боротьбі був поранений, був політичним в'язнем окупанта української землі та активним учасником українського громадського життя. Умер в 23-му році життя, власне тоді, як до нього почала усміхатися зпоза широкого океану американська воля. Павло Мизюк був сестрінком відомої нашої громадянки, п-ні Анастазії Вагнер з Джерзі Сіти, що докладала всіх зусиль, щоби допомогти йому переїхати до Америки. Але невмолима смерть не дала йому зазнати щастя справжньої волі на цьому світі, за яку з таким завзяттям і самопосвятою він боровся. Похорон відбувся при великому здвизі народу в дні 10. березня в Мюнхені.

ЗА ЗАЛІЗНОЮ ЗАСЛОНОЮ.

ВІСТКИ З УКРАЇНИ

(Як їх подають советські джерела).

НАГІНКА ПРОТИ МУЗИК І КОМПОЗИТОРІВ.

В останньому числі київської „Літературної газети" поміщено постанову ЦК ВКПб з 10 лютого ц. р. про шкідливу та антинаціональну тенденцію опери Мірабелі „Велика дружба". Лібретто опери названо безідейним, а музику „антинародною та формалістичною". В цілому — сказано — це лубок найгіршого сорту.

Вину за це поносить комітет у справі мистецтва при раді міністрів СССР та організаційний комітет Спілки Советських Композиторів. У постанові ЦК ВКПб взивається композиторів негайно дати советському громадянству відповідні музичні твори з реалістичними тенденціями і не пробувати годувати советського громадянина безвартісною музикою.

Інтересне те, що опера „Велика дружба" в останньому році уважалася за найбільш „модерний" твір і її ставили під час усіх державних святкувань, а зокрема в 30-ліття Советського Союзу.

ПОСИЛЕНА СОВЄТСЬКА ПРОПАГАНДА СЕРЕД УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОНОМ.

Київ. Київська радіовисильня побільшила число радіопередач для українців, що живуть за кордоном. Крім передач між годинами 15-16 (17-18 за московським часом) буде надавана ще одна передача в часі 16.30-17.40 (18.30-19.40 за московським часом). В цих програмах оповідається головно про „советське щасливе життя".

ЧЕРГОВІ КОНТИНГЕНТИ.

Київ. Трактористи деяких МТС виступили з ініціятивою доповнити колгоспні шпихлірі збіжжям з власних запасів. Ініціятиву тих трактористів поручається наслідувати трактористам інших колгоспів.

Замітне те, що восени вийшла постанова уряду УССР та ЦК КПбУ про створення насінних фондів, що мали вповні вистачати для засіву. Видно, що цього зарядження не виконано і тепер стягається з трактористів нові контингенти.

ЧИСТКА СЕРЕД ХАРКІВСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.

Київ. Секретар харківської філії Спілки Письменників УССР критикує в останньому часі „Літературну газету" за діяльність харківських письменників, що вони виказують поважні ідеологічні недотягнення. У „Літературній газеті" надруковано постанову правління Спілки Письменників УССР про „оздоровлення відносин" у харківській філії. Подробиць „оздоровлення" не подано.

З КУЛЬТУРНОЇ ХРОНІКИ.

Львів. Чергове число журналу „Радянський Львів" містить нову повість „Заграва над Бугом", оповідання Руденка „Знайдене щастя", статтю Ярослава Верхоли „Правда, якої не скриєш" та листування письменника Коцюбинського, в якому Коцюбинський „говорить" про бортьбу українських буржуазних націоналістів у проводі з їхнім ватажком Грушевським проти діячів української культури.

— Львівщина „відзначає врочисто" річницю народин російського поета Пушкіна.

— Уряд УССР проголосив свіжий набір до шкіл фабрично-заводського навчання. Цим набором має бути охоплено куди більше число молоді, як досі. З тією метою відкрито 42 нові школи, головно для вишколу робітників для вугільної і залізної промисловости.

— На конкурс творів з дитячої літератури не надіслано досі ніодного відповідного твору. Речинець конкурсу продовжено знову на три місяці.

— Центральне правління архівів УССР приготовило до друку „Україна напередодні визвольної війни 1648-1654", в якому творі змальовує соціяльну боротьбу селянства, „Революційна діяльність архітекта на Україні", „1905 рік на Україні", „Устим Кармелюк", „Україна у вітчизняній війні", „Німецька політика на Україні" та інші.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Популярно-наукові виклади НТШ в Ню Йорку.

Побіч свого головного завдання — спомагати наукові досліди українських дослідників — Наукове Товариство імени Шевченка має теж завдання популяризувати здобутки новочасної науки серед широких кол українського громадянства. Виконуючи це Американський Відділ НТШ приступає до влаштування першої серії популярно-наукових викладів в Ню Йорку. Це тільки перший початок, бо внедовзі плянується при допомозі нових сил, що прибули з Европи, влаштування вакаційних курсів українознавства та організування серії популярно-наукових викладів поза Ню Йорком в тих осередках українських в Америці, де найдуться до того пригожі обставини.

Весняний цикль викладів розпічнеться в суботу 3. квітня в годині шостій вечером в шкільній авдиторії Свято-Юрської Парохії при Шостій вулиці в Ню Йорку. Виклади будуть відбуватися постійно в тім самім часі та в тім самім місці все в суботу година шоста вечером. Вступ на виклади вільний. Ось такі виклади зложаться на першу серію:

Весняна Серія Викладів 1948 в Ню Йорку.

3. квітня: проф. П. Сиротюк: Сільське господарство України на передодні II. світової війни; 10. квітня: д-р Р. Осінчук: Народнє здоровля в політичному розвитку народу; 17. квітня: проф. М. Лисогір: Слово о Полку Ігоревім як виразник високої культури української держави в княжій добі; 24. квітня: д-р Т. Олесюк: Україна на колоніях; 8. травня: проф. д-р М. Чубатий: Українська культура під окупацією; 15. травня: проф. В. Шугаєвський: Нищення українських культурних памяток в часі II. світової війни; 22. травня: д-р Волод. Калина: Атом і його сила.

Управа Американського Відділу НТШ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ КРАЩЕ ЗАДЕРЖАТИ СТАРИЙ КАЛЕНДАР?

Яких пять чи шість років тому розгорілась на шпальтах українських газет завзята полеміка на тему календаря, тобто зміни Юліянського календаря на Григоріянський у святкуванні церковних свят. Та довга дискусія по часописах і громадах не осягнула успіху в такому розумінні, щоб усі українці прийняли новий календар. Серед українців-католиків ми бачимо нині таких, що святкують по старому і таких, що визнають тільки новий календар, а є і такі, що святкують і по старому і новому, не знаючи, як ліпше поступити.

Тепер проф. Чубатий взновив цю справу своєю статтею в „Свободі" з 31. січня б. р. п. н. „Чи не крайня пора на ревізію нашої календарної справи?". У цій статті автор хотів би знайти спосіб, щоб допомогти вдержувати на американській землі якнайдовше українську традицію, любов до рідного українського народу. Це, що українські свята припадають в інші дні, може вплинути на нашу молдь в такий спосіб, що вона може почуватись нижчою від тих американців, що святкують згідно з новим календарем. В парі з тим іде відчуження від своєї церкви і свого народу.

Мені здається, що якраз старий календар означає традицію. Хто має справжнє релігійне почування, для того стара дата не буде ніякою перешкодою, бо з релігією і традицією людина зростає змалечку, з дитинства, з часу, коли мама чи бабуся веде дитину до церкви і вона з нею клякає, хреститься і молиться. Отже виховання в дома і наука в церкві заважують, а не що інше.

Різдво Христове не є ніяким „російським" святом, хоч це правда, що так називають деякі американці теж українське Різдво. Київ, де святковано перше Різдво в східній Европі, це українська земля. „Російське" Різдво звилось пізніше й це треба американцям вияснити, що буде водночас доброю українською пропагандою. У нас, в Канаді це робиться. В Винипегу, наприклад, завжди є на Різдво українська радіова програма, яку передають по цілій Канаді. Там теж ставлять нераз на головній вулиці велику і гарну ялинку з американською назвою, що це є „Українське Різдво". Навіть у малім місточку, де я перебуваю довший час (Кенора Онтеріо) і де є мала горстка українців при Тов. „Просвіта" та укр. греко-кат. церкві, також передають українські радіо-програми в наші свята з місцевої стації для інформації загалу. На Різдво звільняються наші люди від роботи, діти зо шкіл, а дівчат звільняють уже і з канцелярійних робіт. Є отже повна змога святкувати і колядувати на добрі цілі. Це все теж традиція, яка звязує нас національно й релігійно. Тому краще залишитись при старім календарі і святкувати по старому аж до часу, коли український нарід не визволиться на рідних землях. Тоді він скаже у цій справі остаточне слово.

Я. Трембач, Канада.

СТАРИЙ КАЛЕНДАР — КРИВДОЮ ДЛЯ СТАРИХ І МОЛОДИХ.

Переживаємо такі історичні часи, що прямо дивним виглядає, щоб займатись тепер такими справами, як календар. Проте це важна справа, коли іде про українське життя в Америці. Я радий, що вже й серед старого покоління знаходяться люди, що розуміють, що нам треба теж і в церковному житті держатись нового календаря. Старі піонірі багато вложили труду, щоб розголосити по Америці українське імя та виховати діти з українськими почуваннями, з привязанням до української церкви, культури та традиції. Завдяки їх праці тепер уже вміють розріжняти українців від росіян, поляків, мадярів і т. п. Одначе залишились ще свята, Різдво та Великдень, які, коли святкується їх по старому календарі, не зважаючи на наші вияснення, таки дістають в Америці назву „Рошен". „Рошен" та „Юкреїнієн" в цьому випадку є таки одно й те саме. Ця баламута є цілком непотрібно кривдою для старого покоління, бо виглядало б, наче воно не подбало про освідомлення американців у цій справі. Та куди більшою кривдою є воно для великої більшости молодого покоління. Я є з молоддю довгі літа. Знаю її з власною хати, з праці з молоддю У. Н. Союзу, чи іншою, в школі й поза нею. Можу сказати, що подавляюча більшість молоді тільки толерує старий календар з любови до своїх старих батьків, яким не хоче робити прикрости. Тільки виїмки думають інакше, розуміючи причини, які заставляли наших рідних у старім краю, під Польщею, держатись старого календаря для оборони перед польщенням. Більшість свідомої молоді не розуміє, чому ми, українці, які кажемо, що ми є частиною західної культури, не святкуємо разом з цілим західним, християнським світом. Ми ж в Америці, а не під Польщею! Як би ми були жидами чи магометанами, то ми держались би з жидівським чи магометанським релігійним світом. Це ясне, але ми є християни, **то ж держім з тими християнами (католиками чи протестантами)**, з якими живемо і до яких культури себе зараховуємо. Цей дух, який панує тут у часі Різдва нового стилю, не дасться повторити на Різдво старого стилю. Ціла християнська Америка витворює цей дух! Доки живе старе покоління, воно ще вдержує різдвяну поезію, але що з того, коли в хаті пусто, бо не кожний може навіть звільнитись з роботи. Тому, держачись старого календаря ми відчуживо в скорому часі велику частину нашої молоді від нашої церкви, нашого обряду, нашої традиції й питомого українського народові святкування. Це прикро почути старому поколінню. Його почування я добре знаю і з ними співчуваю, бо й сам виховався в такому дусі. Але я кажу правду. Є вже громади в Злучених Державах і Канаді, що зачинають розуміти, що держачись старого календаря ми більше тратимо ніж зискуємо. Новий календар приймають уже й карпатські українці в Америці, які в таких справах найбільш консервативні. Час і нам думати про календарну справу в звязку з нашою будуччиною в Америці, а тоді ця справа буде нам інакше представлятись.

Григорій Герман, Вилкс Бері, Па.

ЗАМІСЦЬ ПРО КАЛЕНДАР — ДУМАЙМО ПРО КУЛЬТУРНУ ПРАЦЮ.

Справа календаря не є легкою до розвязання. В першу чергу мені здається, що ця справа повинна належати до церковного авторитету в старім краю, а не до тутешнього, бо ми є духово звязані з Україною.

Коли говориться про потребу зміни, себто, що молодь домагається, щоб святкувати разом, то спитаймо себе, скільки є тих свят, щодо яких нам треба зміни календаря. Як подумаємо, то побачимо, що властиво іде тільки про Різдво бо Великдень і так припадає завжди на неділю. До того є в деяких американських стейтах нащадки колишніх шведів і данців, що ще й нині обходять Різдво по старому, себто по нашому.

Користи зі зміни не буде багато, але може бути шкода, бо український нарід далі бездержавний і не має змоги сказати свого слова в цій справі, а ми повинні почути це слово, заки рішимось на таку реформу. От жиди не міняють свого календаря, бо вважають, що така зміна була б їх загибілю. Їхні крамниці в їхні свята позамикані й американці мусять з тим рахуватись.

Знаю з досвіду, що як надходить українське Різдво, то наша молодь зазалегідь резервує собі в „боса" цей день для святкування, а буває, що старі іміґранти ідуть до роботи, хоч могли б звільнитись і біда їх не тисне.

Старий і новий календар не є досконалі. Чи не краще заждати на третій? Замісць думати про зміну календаря, звернім увагу на іншу роботу в громаді, на культурну працю, на реферати, на школу, на хори, драматичні гуртки і стараймось їх оживити. Це є важна справа, а справу зміни календаря можна ще оставити в спокою.

Митро Пасічник, Філаделфія, Па.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку **листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.**

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

13,241 Мартинович Стефана з с. Заклитення (Дорогичин) від Родак Семена.

13,242 Мимка Михайла з с. Лука (Золочів), Шлийка Федька з с. Тростянець (Золочів) від Мимка Володимира.

13, 243 Санойда Шуплят Иоанни з с. Порохне (Ярослав) від Шуплят Иосипа.

13,244 Плешкан Івана і Петра з с. Будилів (Снятин), Кобевка Яворська Олени з с. Микулинці (Снятин) від Онишкевич Катерини.

13,245 Яким Олекси і Миколи з с. Воля Коблянська (пов. Стрий-Самбір) від Федак Івана.

13,246 Бурак Евстахія з с. Рожнітів (Долина) від Бойчук Стася.

13,247 Дикун Василя з с. Острина (Товмач) від Пічак Василя.

13,248 Савран Миколи з с. Кологури (Бібрка) від Казяр з дому Савран Катерини.

13,249 Федорів Антона з с. Партинів Новий (Рогатин) від Федорів Михайла.

13,250 Гинцевська Теклі з с. Жичин - Пружани (Полісся), Гинцевська Зофії з с. Кобаки-Пружани (Полісся), Гинцевська Анни з с. Кобаки - Пружани (Полісся), Скоріна Миколи з с. Вілін - Пружани (Полісся), Чиж Івана з с. Риватичі - Пружани (Полісся) від Скоріна Миколи.

13,251 Косован з дому Данилів Розалії з с. Мартинів Новий (Рогатин) від Транута Івана.

13,252 Дейнека Гарасима з Петровське (Катеринослав), Дейнека Гарасима з Тетровське (Катеринослав) від Шмаль з дому Зінченко Надії.

13,253 Важненко Антоніна Наумович з хутора Вижнинків (Харків) від Замотаїв Сергія.

13,254 Шеремета Івана з с. Долпотів (Калуш) від Стадник (Сидор) Марії.

13,255 Пірок Попадин Паракевії з с. Губичі (Дрогобич) Пірок Верони з с. Губичі (Дрогобич), Дребот Віктора з с. Турія (Старий Самбір) від Мисів з дому Попадин Розалії.

13,256 Родини Арабчуків з Отинії (Станиславів) від Гарабчук Степана.

13,257 Родини Онуфраків з Станиславова від Онуфрак Филипа.

13,258 д-ра Корибліді Льва зі Станиславова від Гарабчук Степана.

13,259 Швадуцька - Засюк Євдокії з с. Гарасимів (Городенка), Швадуцький Федора з с. Гарасимів (Городенка), Катрич-Комарницька Анастазії з с. Гарасимів (Городенка) від Шивага Василя.

13,260 Семків з с. Струтин Нижний (Долина) від Мельник Осипа.

13,261 Мороз-Шкляр Софії з с. Павелче (Станиславів), Саверчук Дмитра з с. Павелче (Станиславів) від Попадинець Осипа.

13,262 Палетнів Марії з с. Стара Рона (Самбір) від Бараб Теодозія.

13,263 Пицкович Ігнатія з с. Ясінка Масьова (Турка) від Басаб зам. Пузич Марії.

13,264 Блок-Малиновська Марії з с. Виспа (Рогатин) від Андраш зам. Малиновська Анни.

13,265 Янкович Дмитра з Ясла (на Лемківщині), Круліцький Василя від Марунчак Василя.

13,266 Турко Івана, Анни і Марії з с. Борхів (Любачів) від Турко Володимира.

13,267 Сосницька-Кобилянська Катерини з с. Стриївка (Збараж) від Керничний Данила.

Голоситись на адресу:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

Чи Ви вже вписали своїх дітей до У. Н. Союзу? Коли ні, впишуть сейчас!

Україна та Польща в обличчі наступу Москви

(Докінченння зі стор. 2-гої).

(Докінченння зі стор. 2-гої).

Польщі залежить дуже на збереженні тих західних земель, що консолідують її територію, дають їй широкий доступ до моря та підземні багатства Шлезька. Та чи збереже їх, залежить від найближчих літ, а зокрема від тої ролі, що призначать західні демократичні держави Німеччині в найблищих роках політичної перебудови світу. Є в українських інтересі, щоб Польща ці землі зберігла, бо це спинить польський розгін на схід.

Чи Польща збереже здобуті землі на заході, чи не збереже, це не зміняє стану справи, що передумовою всякого порозуміння поміж поляками та українцями є те, що українська земля не є і не може ніколи бути предметом торгу в часі якогонебудь українсько-польського порозуміння.

Західно-українські землі потрафили понад шість сот літ зберегти своє українське обличчя серед різних обставин національного життя українського народу і в часах його здвигу і в часах його упадку. Впертi сни та мрії поляків про „Малопольщу", про „польскі Львуф", мусять нині відійти до історії, бо нині в Галичині поляків вже жмінка, а Львів вже перестав бути навіть статистично польським. Всякий поворот поляків до справи Галичини це заперечення можливости порозуміння України та Польщі.

Реальні обставини, що наступили тепер на польсько-українських пограниччі, мабуть приневолять теж і українців погодитися з думкою, що стан, який тепер наступив на тих землях, ледви чи дасться вже перемінити. Шість соток літ польського панування на західно - українських землях принесло спольщення нашого західного пограниччя. Московська інтервенція поміж Польщею та Україною остаточно докінчила решту і це пограниччя для нас нині так як страчене. Це сухі факти, яких вже ніхто нині змінити не в силі. Не змінить їх Москва, не змінить їх західна демократія.

Трагедія українського Забужа та Засяння вирівнала одначе прірву поміж Україною та Польщею та стала почвою під можливість польсько - українського порозуміння для більшої справи, для рятування існування обох народів як державних націй.

Немає сумніву, що по упадку московської імперії, при будові нової Европи прийде на чергу справа творення бльоків народів, союзів держав на засаді свобідних конфедерацій. Є всяка правоподібність, що й самостійна Україна буде приневолена у власному інтересі увійти в якийсь союз зі своїми сусідами. З ким Україні буде краще по дорозі, залежатиме від укладу сил у східній Европі та від інтересів кожного із заінтересованих народів. Справу цю, коли іде про українську сторону, вирішить тільки суверенний український народ ідучи по лінії своїх добре зрозумілих інтересів.

Одно є певне, що животний інтерес обох народів буде вимагати дружнього співжиття, бо загроза все таки сильної Московії постійно буде тяжіти над майбутністю народів східної Европи.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 16. лютого 1948 р. помер у 63. році життя

МИХАЙЛО СКЛЯР,

член 204. відділу У. Н. Союзу в Ню Йорку.

Покійний походив зі села Сидорова, пов. Гусятин. Полишив у смутку доньку Осипу.

Тлінні останки Покійного відпроваджено з погребового заведення до укр. катол. церкви св. Юра, а відтак на цвинтар у Масачусетс стейті. — В. П. П.!

М. Близнак, секр.

Дня 3-го березня 1948 р. помер у 68. році життя

ВАСИЛЬ ГАВРИЩКІВ,

член 204. відділу У. Н. Союзу в Ню Йорку.

Покійний походив зі села Староміщина, пов. Скалат. Полишив у смутку жінку Олену, двох синів Павла й Миколу, доньку Марію.

Тлінні останки Покійного відпроваджено з погребового заведення дня 6. березня до укр. кат. церкви св. Юра і на цвинтар Кальварія в Брукліні в супроводі родини, знайомих і членів 204. відділу. — В. П. П.!

М. Близнак, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім Івана Франка, від. 241, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться 3-го квітня, в годині 3 пополудні в галі під ч. 74 Герис Еве. — Уряд.

ПОШУКУВАННЯ

ШУКАЮ У ВАЖНІЙ СПРАВІ пошукую свого приятеля **ВАСИЛЯ ГУБИЧ**, котрий перед війною мешкав під ч. 2243 Grayling Ave., Detroit, Mich. Він сам, або хто про нього знає, прошу голоситись на адресу:

ЛУКА ДЕМЧИШИН
461 W. 44th St., New York 18, N. Y.
Tel. Plaza 7-8779.

о. **НИКОЛА ВИННИЦЬКИЙ**, з села Глядов, пов. Тернопіль пошукує рідні брата **АНДРІЯ ВИННИЦЬКОГО**. Хто про них знає, або вони самі, хай голоситься на адресу:

JOSEPH KEYSA
136 Essex Street,
Jersey City, N. J., U. S. A.

ТАРЗАН, ч. 1816. Лютий начальник.

Коли Еронгів синок побачив, що його батько вернувся, він кинувся до нього з окликом радости.

Одначе нервовий Крас, підозріваючи якусь зраду, потягнув за язичок і кріс вистрілив.

Велит Еронго попав у розпуку.

Потім його смуток перемінився в лють і він вхопив провідника банди в свої могутні руки.